[illegible] hans Virksomhed paa Island her om- [illegible] det ansees for rigtigt at meddele nogle [illegible] korte Notitser til Belysning af Islands Forfatningshistorie.

Ved Indstiftelsen af Stænderinstitutionen blev det ikke vedtaget at lade den islandske Befolkning vælge Repræsentanter til Stænderne; derimod erholdt tvende Islændere, som Kongen udnævnte, Sæde i den roeskildske Stænderforsamling. Det maa imidlertid erkjendes, at Island, saavel af Hensyn til Landets Beliggenhed som til dets Fortid, havde et berettiget Krav til en større Selvstændighed. Christian VIII, som havde en særlig Interesse for Island, erkjendte dette, og ifølge Forordningen af 8de Marts 1843 oprettede han en raadgivende Forsamling for Island, under det gamle Navn Althing. Hermed er der selvfølgelig ikke, som af Nogle paastaaet, skeet nogensomhelst Forandring med Hensyn til Islands statsretslige Stilling, da det i Forordningen udtrykkelig fremhæves, at Althinget kun skal beskæftige sig med de særlige Anliggender. Til Medlemmer af den grundlovgivende Rigsforsamling, som sammentraadte i October 1848, valgte Kongen fem Islændere, deriblandt den egentlige Fører for den islandske Opposition, Archivar Jon Sigurdsson, hvilke saaledes stemte for Grundloven. Denne, der betegner sig som given for Danmarks Rige, indeholdt intet særligt Forbehold med Hensyn til Island, der selvfølgelig saaledes er indbefattet under Danmarks Rige. Den omtrent samtidigt med Grundloven 1849 udkomne Valglov, forbeholdt de nærmere Bestemmelser om den Maade, hvorpaa Island skulde repræsenteres i Rigsdagen. Ved Rescript af 23de September 1848 havde Frederik VII allerede tilkjendegivet som sin Hensigt, at en islandsk Forsamling skulde høres om de Grundbestemmelser, der med Hensyn til Islands særegne Forhold maatte være nødvendige for at ordne denne Landsdels forfatningsmæssige Stilling i Riget. Efterat der i 1849 var forelagt Althinget et Regeringsudkast til Valgloven for den i Rescript af 1848 lovede Forsamling, sammentraadte denne den 5te Juli 1851 i Reykjavik. Regeringen forelagde denne et Udkast til en ny Handelslov og et Udkast til Lov om Islands fornatningsmæssige Stilling i Riget og Rigsdagsvalgene paa Island. I Udkastet hedder det, at Danmarks Riges Grundlov træder i Kraft for Island med de nærmere Bestemmelser, som indeholdes i Udkastet. Det indeholdt ogsaa Bestemmelser om, hvilke Sager der skulde betragtes som Islands indre Anliggender, som vedvarende skulde sortere under Althinget. Det foresloges, at Island skulde vælge fire Medlemmer til Folkethinget og to til Landsthinget. I Motiverne blev det fremhævet med Styrke, at Kongeloven har anviist Islands Stilling i Riget, saaledes at denne ikke kunde gjøres til Gjenstand for Forhandlinger. Forsamlingen nedsatte nu et Udvalg af ni Medlemmer, som afgav en Betænkning; Flertallet, som bestod af otte Medlemmer, havde udseet Jon Sigurdsson til Ordfører, og vilde udlede Islands politiske Rettigheder af den mellem Islænderne og den norske Konge i 1262 sluttede Overenskomst, uden altsaa at tage Hensyn til, hvad der senere er foregaaet, deriblandt den indførte Souverainetet. Den kongelige Commissarius, Grev Trampe, sluttede nu Forsamlingen, idet han blandt Andet tilkjendegav, at den af Flertallet i Forfatningsudvalget afgivne Betænkning var af den Beskaffenhed, at Forsamlingen ikke havde Ret til at drøfte den, men maatte hjemvise Sagen til ny Behandling i Udvalget. En Forlængelse af Sessionen med et Par Dage vilde, mente han, da Tiden var saa langt fremrykket, ikke hjelpe. 36 af Forsamlingens 43 Medlemmer vedtoge nu en Adresse til Kongen, hvori der nedlagdes Indsigelse mod Forsamlingens Opløsning, og androge blandt Andet paa, at et Grundlovsudkast for Island, udarbeidet paa Grundlag af den af Udvalgets Flertal afgivne Betænkning, saasnart som mulig maatte forelægges den nye Forsamling. Den 12te Mai 1852 udkom der nu et kongeligt aabent Brev som Svar paa den nævnte og nogle lignende Adresser, i hvilket Kongen beklager, at Øiemedet med den afholdte Forsamling var blevet forspildt, idet der, saavel i Udvalgsbetænkningen som i den indkomne Adresse fra Medlemmer af den opløste Forsamling, var om Islands Stilling til Kongeriget gjort Anskuelser gjeldende, som stode i aabenbar Strid med Rigets Retstilstand. Senere nedsattes en Commission, navnlig om de finansielle Spørgsmaal, som vare blevne satte i Forbindelse med Forfatningssagen. Jon Sigurdsson, der var Medlem af denne Commission, paastod, at Island havde store Krav paa Statskassen, hvori han dog intet Medhold erholdt hos Commissionens øvrige Medlemmer: V. Bjerring, C. Nutzhorn, O. Stephensen og A. F. Tscherning. Disse Krav ere oftere komne under Forhandling ved Forfatningssagens senere Behandling paa Althinget, og et af dem angaaer tidligere Handelsforhold, som derfor her skulle berøres med faa Ord. Som bekjendt var Handelen i en længst forsvunden Tid et Monopol for enkelte Selskaber. Indskrænkningen af Handelen paa Island, der saaledes tidligere fandt Sted, er ofte bleven bebreidet Danmark, navnlig af nogle norske Forfattere, hvilket er saameget besynderligere, som det ingenlunde er Danmark, men derimod netop Norge, der begyndte med at indføre denne Handelens Indskrænkning. Længe forinden Island kom i Forbindelse med Danmark, havde nemlig norske Konger strengt forbudt Fremmedes Handel paa Island. Det sidste danske Selskab, som havde Monopol paa Handelen paa Island, ophævedes forøvrigt 1774, altsaa for hundrede Aar siden. Dette Selskab havde forøvrigt drevet Handelen med Tab og androg derfor selv paa Monopolets Ophævelse. Handelen dreves derefter til Islands Fordel for Statens Regning med betydeligt Tab for Statskassen indtil den frigaves for alle danske Undersaatter ifølge Forordningen af 18de August 1786. I 1854 er som bekjendt Handelen fuldstændig frigiven for alle Nationer. Ifølge Jon Sigurdssons mærkelige Paastand skulde nu Island ialtfald have Krav paa den Indtægt, som Statskassen har haft igjennem de Bidrag, Monopolisterne fra 1602 til 1774 ydede Statskassen. Endvidere gjøres blandt Andet Paastand paa et stort Beløb for de Bispestolsgodser, som solgtes i Slutningen af forrige Aarhundrede, altsaa paa en Tid, da Statskassen havde store Udgifter for Island. Der er endog herfor af Althingets Flertal gjort Fordring paa et Beløb, der er omtrent sex Gange større end den Sum, som indkom i Statskassen, idet det paastaaes, at Godserne, der saavidt vides udelukkende solgtes til Islændere, havde langt større Værdi end den, hvortil de vare solgte*).

De forestaaende korte Notitser om den Stilling, den islandske Opposition har indtaget, ville tilstrækkeligt vise, at Finsen ingenlunde har haft nogen let Opgave at løse som kongelig Commissarius paa Althinget. Der haves kun een, paa Dansk udgiven trykt Beretning om Forhandlingerne paa en enkelt Samling, nemlig 1869, hvilken Beretning blev trykt ifølge Justitsministeriets Foranstaltning og omdelt blandt Rigsdagens Medlemmer. Af de overordentlig vidtløftige Forhandlinger, som ifølge samme i den nævnte Samling ere førte om Forfatningsforholdene, kan man slutte sig til, at de i de øvrige Samlinger forefaldne Forhandlinger ikke have været mindre vidtløftige. Det er ganske overordentlig mange Forhold, som ere blevne blandede ind i Debatten, og som Finsen i sine talrige Udtalelser har maattet tage Hensyn til. Forhandlingerne ere ofte førte med megen Skarphed, og desto mere maa det derfor fremhæves, at Althingets Formand i sit Slutningsforedrag i Samlingen 1869, uagtet han var uenig i saamange Punkter med Commissarius, ikke destomindre med stor Anerkjendelse udtalte sig om dennes Optræden; han sagde saaledes: »Den høitærede kongelige Commissarius er i denne Samling optraadt med det samme velvillige, liberale og oprigtige Sindelag imod Alle, som vi kjende fra vor tidligere Samvirken med ham. Det er mig en sand Fornøielse at bevidne ham saavel Thingets som min inderlige Tak i den Anledning«. Formanden tilføiede tillige, at Finsen havde taget »en virksom og heldbringende Del i de Forsøg, som ere blevne gjorte for at tilveiebringe en tilfredsstillende Ordning af Landets Forfatningssag«, og anerkjendte endvidere Finsens »velvillige Sindelag mod vort Folk og vort Land, mod hans eget Æt-Folk og hans eget Æt-Land«. Angaaende Resultatet af Samlingens Forhandlinger udtalte Finsen sig i sit Slutningsforedrag blandt Andet saaledes: »Naar jeg betragter Sagen fra Islands Standpunkt, maa jeg finde det meget uheldigt, at Althinget har fraraadet Udkastet til Lov om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget, uden at afgive sin Betænkning over Udkastets enkelte Punkter, thi derved har Thinget afskaaret sig fra den eneste Mulighed for, at dets Indstillinger kunne blive tagne tilfølge, forsaavidt Saadant ifølge Sagens Beskaffenhed var muligt; men naar Althinget tillige har fraraadet, at Forfatningsloven for Islands særlige Anliggender bliver ophøiet til Lov i den Skikkelse, hvori den blev forelagt Thinget, har samme ikke destomindre paa en Maade raadet Bod herpaa ved subsidiairt at vedtage forskjellige Ændringer i bemeldte Udkast og stemme over dette i dets Helhed, og paa denne Maade forekommer det mig muligt at hengive sig til det Haab, at Sagen vil kunne afgjøres i sin Helhed saavel paa en for Landet fordelagtig Maade som overensstemmende med Thingets Ønsker, forsaavidt som disse overhovedet kunne blive tagne tilfølge. — Det er Hans Majestæt Kongens Hensigt, at de Forhandlinger, som i henved 20 Aar ere blevne førte om den islandske Forfatningssag, nu bringes til Ende, og Althinget kan ikke vente, at denne Sag (nemlig om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget) oftere vil blive samme forelagt, og jeg troer, at dette — hvilket Udfald Sagen end maatte faae — ikke alene er ønskeligt fra Islands Standpunkt, men ogsaa nødvendigt, idet disse Forhandlinger have staaet paa i altfor lang Tid og ere Skyld i, at Landets Forvaltning lader endel tilbage at ønske, thi naar selve Regeringsformen er usikker, er en god Forvaltning umulig, medens samme under hvilkensomhelst Regeringsform kan være god, naar blot denne er fast bestemt og let anvendelig«.

I Althingets Samling i forrige Aar, kom Thinget endelig til det Resultat, i et allerunderdanigst Andragende samt i en sig dertil sluttende allerunderdanigst Adresse at udtale Ønsket om, at Hs. Maj. Kongen vilde skjenke Island en constitutionel Forfatning for de særlige Anliggender, navnlig saaledes, at Forfatningen kunde træde i Kraft i indeværende for Island mindeværdige Aar. Derefter har Kongen »paa Grundlag af de tidligere Althinget forelagde Forfatningslovforslag og væsentlig med Hensyn til de fra Thingets Side i fornævnte Andragende fremhævede Indstillingspunkter«, under 5te Januar 1874 udstedt en Forfatningslov for Islands særlige Anliggender. I denne Lov hedder det blandt Andet, at i Medfør af Loven om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget af 2den Januar 1871, § 2, udøver Island ingen Andel i Lovgivningsmagten med Hensyn til Rigets almindelige Anliggender, nemlig saalænge Island ikke er repræsenteret i Rigsdagen, medens der paa den anden Side heller ikke saalænge af Island vil blive krævet noget Bidrag til Rigets almindelige Fornødenheder. De fleste Bestemmelser i Forfatningen for Islands særlige Anliggender ere forøvrigt i væsentlige Punkter stemmende med den danske Grundlov. Dette gjelder dog ikke om de vigtige Paragrafer om Repræsentationssystemet, hvorefter Althinget vel skal deles i tvende Afdelinger, men hvorved det er bestemt, at naar der ingen Enighed opnaaes, skulle Afdelingerne sammentræde i et samlet Thing, hvorpaa dette afgjør Sagerne. Til en gyldig Afgjørelse i det saaledes forenede Althing udfordres, at to Trediedele af hver Afdelings Medlemmer ere tilstede og deltage i Afstemningen; de enkelte Punkter afgjøres med simpel Stemmeflerhed, hvorimod der til Vedtagelsen af et Lovforslag i dets Helhed, med Undtagelse af Finans- og Tillægsbevillings-Lovforslag, udfordres mindst to Trediedele af de afgivne Stemmer. Det er saaledes i Virkeligheden et Eetkammersystem, om end i modificeret Skikkelse, som er indført i Island, og forsaavidt har den islandske Forfatning nogen Lighed med den norske. Rigtignok er der blandt Andet den væsentlige Forskjel, at ifølge den islandske Forfatning har Kongen absolut Veto og Opløsningsret, hvad den norske Forfatning ikke giver Kongen — og det maa indrømmes, at Betænkeligheden ved det suspensive Veto i Norge er blevet saameget større, siden man for nogle Aar siden indførte aarlige Storthing — men alligevel synes et Eetkammer, saaledes som det nu er indført paa Island, hvor den vedtagne Valgretscensus kun er lav, neppe altid at give tilstrækkelig Garanti for de conservative Interesser. Den i demokratisk Retning forøvrigt meget vidtgaaende danske Forfatning med almindelig Stemmeret til Folkething og et conservativt Landsthing afgiver efter Nogles Mening maaskee større Garanti. Imidlertid maa man ønske, at den

*) Althingets Flertal har i Samlingen 1869 med megen Udførlighed motiveret disse og lignende mærkelige Fordringer. Da jeg har været Medlem saavel af det Udvalg, som nedsattes i Folkethinget i Rigsdagssamlingen 1868—1869 angaaende de islandske Forhold som ogsaa af det Udvalg, der i Samlingen 1870—1871 nedsattes i Folkethinget om samme Sag, saa har jeg fundet Anledning til nøie at undersøge Islands Forhold i Fortiden, for at komme paa det Rene med Hensyn til disse Althingsflertallets Paastande. Under Forhandlingen i Rigsdagen har jeg imidlertid kun troet at burde med faa Ord (see Folkethingstidende Nr. 13 for Samlingen 1870—71) imødegaae disse Paastande, hvorimod jeg i en Artikel, indført i Nr. 286 og 288 i „Dagbladet" for 1872, om „Statskassens Bidrag til Island", har udførligt imødegaaet den ovennævnte af Althingets Flertal afgivne Betænkning, hvilken Artikel kort efter velvillig in extenso optoges i det norske Morgenblad. Jeg troer i denne Artikel, hvortil jeg tillader mig at henvise, at have blandt meget Andet godtgjort, at Island i langt over hundrede Aar har modtaget betydelig større Tilskud af Statskassen, end denne har oppebaaret i Indtægter fra Island. Naar Rigsdagen, som tidligere har anviist af Statskassen anseelige Summer, dels til Bekæmpelsen af Skabsygen blandt Faarene og dels som Tilskud til en regelmæssig Postdampskibsfart imellem Island og Danmark, senest ved Loven af 2den Januar 1871 har bevilget et fast, aarligt Tilskud til Island af 30,000 Rdl. og et midlertidigt aarligt Tilskud af 20,000 Rdl., som efter 10 Aars Forløb skal aftage med 1000 Rdl. aarligt, saa er herved en oprigtig Interesse for Island (som sikkert alle Danske nære) lagt for Dagen.